

P

836

010001009

COBISS L

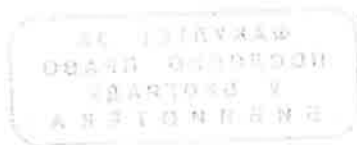
**ПОСЕБНИ
РЕЖИМИ
ОСТВАРИВАЊА
И ЗАШТИТЕ ПРАВА
ЗАПОСЛЕНИХ**
Зборник радова

ФАКУЛТЕТ ЗА
ПОСЛОВНО ПРАВО
У БЕОГРАДУ
- Б И Б Л И О Т Е К А -

01-1009

Инв. бр. _____

Глосаријум
2001.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
349.22 (082)
ПОСЕБНИ режим остваривања и
заштите права
запослених: зборник радова ; (одговорни
уредник Младен Крвавица). - Београд :
Глосаријум, 2001 (Београд: Глосаријум). -
120 стр. ; 22 цм
Тираж 300.
347.9:331 (082)
а) Радни односи - Зборници б) Радници -
Правна заштита - Зборници
ИД=90724620

**ПОСЕБНИ
РЕЖИМИ
ОСТВАРИВАЊА
И ЗАШТИТЕ ПРАВА
ЗАПОСЛЕНИХ**

Зборник радова

Издавач
ИП "Глосаријум"
Београд
Риге од Фере 12
Тел./факс 011/182-163

За издавача
Милан Жамац,
директор

Одговорни уредник
Младен Крвавица

Уредник
Катица Бобар

Компјутерска обрада
Весна Станић

Штампа
Глосаријум, Београд

С А Д Р Ж А Ј

Др Небојша ШАРКИЋ
ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА ДОНЕТИХ
У РАДНИМ СПОРОВИМА 5

Милан Б.МАРКОВИЋ
ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ
У ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА (САВЕЗНИМ И
РЕПУБЛИЧКИМ СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА
ПОЛИЦИЈУ 19

Миле РОМЧЕВИЋ
Др Здравко ПЕТРОВИЋ
ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА ЗАПОСЛЕНИХ
У ВОЈСЦИ ЈУГОСЛАВИЈЕ 37

Синиша РАДОШЕВИЋ
ЗАПОШЉАВАЊЕ СТРАНИХ ДРЖАВЉАНА И
ИЗБЕГЛИХ ЛИЦА У СР ЈУГОСЛАВИЈИ 55

Драган ОБРАДОВИЋ
КРИВИЧНО-ПРАВНА ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ
ПРЕМА КРИВИЧНОМ ЗАКОНУ РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ СА ОСВРТОМ НА КАЗНЕНО-ПРАВНУ
И ПРЕКРШАЈНУ ЗАШТИТУ 61

Бранко БАРОШ
ОСНОВНИ ИНСТИТУТИ НОВОГ РАДНОГ
ЗАКОНОДАВСТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 79

Проф. др Миодраг Н.СИМОВИЋ
КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ПРАВА ИЗ РАДНОГ
ОДНОСА И СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА У БОСНИ
И ХЕРЦЕГОВИНИ 107

Др Небојша ШАРКИЋ*

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА ДОНЕТИХ У РАДНИМ СПОРОВИМА

Извршење представља последњу, али по нашем уверењу и најзначајнију фазу у поступку реализације заштите одређеног права. Оно представља остварење одређеног циља који је постављен приликом подношења захтева за заштиту субјективног права, као и реализацију одређене одлуке која је донета у том циљу.

С обзиром на изузетни значај материје која се третира у области парнице из радног односа, несхватљиво је зашто Закон о извршном поступку на посебан начин не регулише ову материју. Чак ни у основним начелима овај закон није одредио правила понашања и обавезу судова у смислу давања приоритета овим предметима нити на други начин испољио одређене специфичности ове материје. Комплетан нормативни супстрат који регулише ову материју сведен је на одредбе о враћању радника на рад које су нешто специфичније и квалитетније урађене у односу на другу материју која се у потпуности уклапа у класичан двостраначки однос Закона о извршном поступку.

Стога ћемо покушати у овом раду да групишући питања према врсти спорова, а не према назначеним средствима извршења како је то означено Законом о извршном поступку да објаснимо где су у досадашњем периоду била основна неразумевања и тешкоће како у формулацији изрека одлука, тако и у њиховом извршењу.

* Др Небојша Шаркић, помоћник савезног министра правде

ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ

Одредбама члана 17. Закона о извршном поступку детаљно се одређује шта се сматра извршном исправом. У ставу 1. назначено је да се под одлуком подразумевају: пресуда, одлука, решење, платни и други налог редовних судова, судова удруженог рада, изабраних судова, док се судским поравнањем сматра поравнање закључено пред тим судовима. За све одлуке важи исти критеријум прикладности за судско извршење; потребно је да одлука садржи и налог за чинидбу како би се могла извршити. Извршне су само кондемпнаторне одлуке. Одлука је извршна ако је протекао рок за добровољно испуњење дужникове обавезе који је утврђен правноснажном одлуком. Дакле, да би се одлука могла спроводити неопходно је да је постала правноснажна, да се против ње више не могу улагати редовна правна средства, као и да је протекао рок за добровољно испуњење дужникове обавезе.

Извршење се одређује протеком одређеног рока (најчешће 15 дана) осим ако је извршном исправом другачије одређено од тренутка када је правноснажна одлука достављена дужнику. Ако је захтев делимично усвојен, извршење се може одредити само у делу одлуке која је постала правноснажна или извршна.

Закон о извршном поступку предвиђа да је извршна исправа погодна за извршење ако су у њој назначени: поверилац и дужник, предмет, врста, опис и време извршења обавеза. Оваква законска формулација трпи одређена одступања. Тако на пример, судска одлука којом се налаже исељење одређеног лица, сматра се подобном за извршење, упркос чињеници да је у извршној исправи назначено да се обавезује дужник НН да се са свим лицима и стварима исели из одређеног стана (универзална формулација). Овде нису појединачно набројани сви чланови породичног домаћинства, или лица која станују у стану, нити које су све ствари у стану и које све ствари треба иселити.

У пракси је такође било случајева извршења одлука које нису биле потпуно одређене, већ одредиве. Тако на пример, суд може наложити дужнику да исплати раднику зараду, неисплаћени регрес за претходну годину и сл., с тим што се у извршном поступку може, али не мора, утврдити висина регреса, мада је по нашем мишљењу много боље да управо суд у парничном поступку када одлучује о праву назначи износ који треба да исплати, а не да да описно одређење.

Постоје случајеви мимо генералног става када се извршење одређује на основу судске одлуке која није постала правноснажна. На пример, привремене мере се могу извршити пре правно-

снажности. Али, и тада када је суд утврдио рок, макар он био и неколико сати или један дан, извршење се не може спроводити док се одлука не уручи дужнику и док не протекне рок утврђен извршном исправом. У изузетном случају, када суд одлучи да се, на пример, исељење лица које је дужник без правног основа исели из стана спроводи одмах, то подразумева само уручење извршне исправе и дозволе извршења дужника и поступања без икаквог застоја или одложеног рока.

Закон предвиђа да се судско поравнање може спроводити ако је потраживање по поравнању доспело, што подразумева протек рока који је утврђен у поравнању до извршења обавезе. Доследност потраживања доказује се записником о поравнању, или јавном исправом, или исправом овереном по закону. То дакле, значи да се на поравнање неће стављати клаузула правноснажности и извршности суда или органа који је закључио поравнање, већ ће се само на основу овереног записника доказивати да је протекао рок за добровољно испуњење обавезе, која је утврђена закљученим поравнањем.

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА О ИЗРЕЧЕНИМ ДИСЦИПЛИНСКИМ МЕРАМА

Дисциплинска мера јавне опомене која се изриче за лакше повреде дужности, специфична је по томе што је њена сврха у моралној осуди понашања радника, па зато и садржи предзнак јавне опомене. Ове се одлуке по правилу објављују на огласној табли или на други прикладан начин. Када радник заштићујући свој морални интегритет поведе поступак и докаже да је одлука којом му је изречена мера јавне опомене незаконита, у судском поступку пред парничним судом може тражити да се одлука поништи као незаконита, али и да се обавезе дужник да одлуку објави на уобичајени начин како је то учинио са одлуком о изреченој јавној опомени. У оваквим случајевима се мора удовољити захтеву радника, јер се ради о моралној сатисфакцији, па ће изреком одлуке у ставу 1. да се усвоји тужбени захтев радника НН да се поништи одлука туженог ВЦ, којом је тужиоцу изречена дисциплинска мера јавне опомене, а у ставу 2. одлуке или у продужетку изреке одлуке, суд може обавезати туженог да објави одлуку суда којом се поништава одлука дисциплинске комисије на идентичан начин како је то учињено са објављеном дисциплинском одлуком.

Дисциплинска мера новчане казне се састоји у лишавању радника дела зараде. Отуда радник у поступку пред парничним судом може тражити да се осим поништења незаконите одлуке ко-

јом му је изречена дисциплинска мера новчане казне, њему врати и износ који му је одузет. У том случају изрека одлуке такође ће се састојати из два основна дела, тако што се у првом делу усваја тужбени захтев тужиоца и поништава одлука туженог којом је тужиоцу изречена дисциплинска мера новчане казне, а потом се даје налог туженом да тужиоцу у року од 15 дана под претњом принудног извршења врати незаконито одузети новац.

У случају поништавања дисциплинске мере престанка радног односа одређује се враћање радника на рад, а због изузетног значаја ове врсте спорних односа Закон о извршном поступку их посебно третира. Извршење одлуке о враћању радника на рад из истог разлога ужива посебну дисциплинску, прекршајну и кривично-правну заштиту.

Иако Закон о извршном поступку релативно добро и целовито разрађује ову материју, ипак се у пракси јављају тешкоће у вези извршења оваквих одлука. Средство извршења представља незаменљива радња која мора бити усмерена на враћање радника на рад и његову реинтеграцију у предузећу у принудном извршењу. Под појмом реинтеграције радника подразумева се повратак радника у предузеће и његово поновно укључивање у радни процес. Чињеница, да је судском одлуком поништена одлука о изреченој дисциплинској мери престанка радног односа практично значи да та одлука никада није ни донета, чиме се омогућава континуитет у радном односу. Из тих разлога не постоји обавеза да се у предузећу поново одлучује о самом враћању радника на рад, већ интеграција подразумева поновно укључивање у радни однос без доношења посебне одлуке или решења. Радник се враћа у радни однос по сили закона и наставља да ради на основу судске одлуке и то на оне послове и радне задатке на којима је и раније радио пре доношења одлуке о престанку радног односа. У случају да је дошло до промењених околности у смислу технолошких трансформација, укидања радног места и сл. радник прати континуитет и судбину других радника, али не на штету његових права јер би се на овакав начин могле лако играти судске одлуке. С обзиром да је у судском поступку једна одлука предузећа поништена, она дакле правно, није ни донета и не може стварати никакве последице нити наносити штету ономе против кога је донета.

Проблем враћања радника на рад не исцрпљује се само чињеницом доношења решења о враћању радника на рад или његовом фактичком реинтеграцијом у процес производње. Право на рад подразумева и многа друга права из радног односа која су раднику била ускраћена за време незаконитог удаљења са по-

сла. Поставља се питање накнаде зараде, уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и сл. По нашем схватању, право на рад инкорпорира и свако друго право из радног односа која проистичу из важећих законских одредаба или нормативног акта, те би се у поступку извршења морале обезбедити повериоцу. На овакво становиште упућује одредба члана 232. Закона о извршном поступку која предвиђа да радник који је поднео предлог да буде враћен на рад, може предложити да суд решењем обавезе предузеће да му исплаћује накнаду зараде у висини просечне месечне аконтације зараде доспеле од правноснажности одлуке па док не буде враћен на посао. Ово право радника у извршном поступку не ограничава његово право да у посебном поступку пред надлежним судом (општински суд) расправља питање висине накнаде зараде за тај период (члан 232. став 4. Закона). Такође, право је предузећа да може да предложи суду да стави ван снаге решење о накнади зараде ако су се измениле околности на основу којих је она донета. Стављање ван снаге може се тражити у целини или делимично. У поступку извршења о враћању радника на рад сугеришемо да суд најпре обезбеди фактичку интеграцију радника у предузећу, а потом и да изврши одлуку признањем свих других права из радног односа која су већ назначена.

Подношење предлога за дозволу извршења у овој врсти спорова временски је ограничено на 6 месеци за разлику од општег рока за подношење предлога који је ограничен на 10 година. Овај рок је изузетно значајан јер се сматра да радник у том року ако не покрене предлог за дозволу извршења практично и нема даљи интерес за враћање на рад. Нама се чини да је овај рок непотребно дугачак и да ствара додатне компликације јер радник може поднети предлог за дозволу извршења тек истеком тог рока. Остаје отворено питање накнаде зараде за тај период од 6 месеци (с једне стране чињеница је да радник није радио кривицом дужника, што је утврђено судском одлуком, али је такође неспорно да је пропуштањем благовременог рока за дозволу извршења допринео томе да у то време буде без личног дохотка, што се одражава на исплату коју дужник мора да изврши). У овом случају као и у свим оним случајевима када радник у време док је незаконито удаљен са посла није радио, суд може одлучивати и о томе да ли је радник могао да допринесе смањењу штете, па ће уколико утврди да је радник обављао одређене послове и на други начин зарађивао, умањити тај износ од износа који би му припадао. Ово право свакако не припада извршном судији већ само парничном судији, у зато предвиђеном поступку, недопустивости извршења.

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАСНИВАЊА РАДНОГ ОДНОСА И РАСПОРЕЂИВАЊА

У случајевима када суд одлучује о избору кандидата по основу заснивања радног односа суд је ограничен само на утврђивање ваљаности поступка избора, као и да ли изабрани кандидат испуњава услове који су предвиђени законом или актима туженог. Суд дакле, не може одлучити ко ће бити примљен у радни однос нити може наложити туженом да одређено лице прими у радни однос. У том смислу суд ће у парничном поступку одлучивати да ли поништава одлуку зато што поступак оглашавања није спроведен на законит начин, зато што није спроведена двостепеност одлучивања, зато што о избору кандидата није одлучивао предвиђени орган који је утврђен законом или нормативним актом и сл. У оваквим случајевима не доводи се у сумњу избор лица које је примљено у радни однос, већ само поступак избора. У свим овим случајевима у поновном поступку тужени може поново извршити избор истог лица али на законит начин. Друга група спорова односи се на незаконит избор, с обзиром да изабрани кандидат не испуњава услове огласа (нпр. када је за послове лекара примљен неко са вишом медицинском школом, што подразумева незаконити пријем и ово лице никада ни у поновљеном поступку не може бити примљено у радни однос). У оваквим случајевима суд ће поништити одлуку о избору, али без налагања поновног поступка већ уз налагање да се поново огласи попуна упражњеног радног места.

Готово индентична ситуација је када се ради о распоређивању радника. У случају да је поступак распоређивања спроведен незаконито, суд ће поништити одлуку о распоређивању радника на друго радно место управо из разлога незаконитости. У другом случају може се десити да је радник на пример малолетник распоређен на рад у трећу смену (ноћни рад). Оваква ситуација је незаконита не због процедуре него због своје суштине, па ће то суд својом изреком одлуке разграничити.

ИЗВРШЕЊЕ НАД НОВЧАНИМ ПОТРАЖИВАЊИМА

Извршење над новчаним потраживањима представља најчешћи вид спровођења одлука судова што је сасвим разумљиво када се има у виду да се и већина правних послова утврђује или исказује кроз новчане еквиваленте. То су углавном спорни одно-

си који проистичу из повреде права радника на исплату зараде, зајамчене зараде, регреса, топлог оброка, прековременог рада, новчане накнаде због претрпљене штете и сл. У свим овим случајевима одлука суда изражава се кроз новчани износ који је дужник у обавези да исплати повериоцу у одређеном року. У случајевима неизвршења добровољног, одлуке се спроводе по правили извршног поступка пред редовним судом и то дозволом извршења, те достављање решења којим се дозвољава извршење странкама: повериоцу и дужнику. С обзиром на то да се по правилу дужникова средства воде на рачуну код Завода за обрачун и плаћање, ова врста одлуке се извршава доставом решења надлежној служби код које се воде средства на рачуну дужника. Индентична је ситуација када је реч о неисплаћеној заради или накнади штете за рад у иностранству-девизни део када се решење доставља матичној пословној банци, код које се налазе девизна средства дужника, чиме се практично спроводи извршење. У оваквим случајевима новчано потраживање мора бити тачно назначено и прецизно како би поступак извршења био брз и ефикасан. Практични проблеми јавили су се код одређивања камата, с обзиром да камата припада раднику за сваки месец и урачунава се од уобичајеног дана за исплату зараде. Тако на пример, зарада за јануар треба да буде исплаћена на пример 1. фебруара, те се у изреци одлуке мора назначити право радника на пријем X динара за месец јануар и припадајућу камату почев од 01.02. 1998. године. За месец фебруар раднику припада X динара са каматом од 01.03 ... итд. Код девизне исплате за рад у иностранству раднику припадају девизе или динарска противвредност на дан исплате са девизном каматом за период до извршења судске одлуке.

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКЕ ИЗ СТАМБЕНЕ МАТЕРИЈЕ

Овде се ради о једном од врло значајних права из радног односа. Због тога је у досадашњем периоду и можда највише проблема у извршењу одлука судова удруженог рада, био управо са споровима из стамбене материје. С обзиром на нове трансформације и нова законска решења, могу се очекивати неки други спорови везани за трајни или привремени закуп станова, кредитирање и слично, али ситуација са доделом друштвених станова и станарским правом, наметнула је читав низ отворених питања која су се компликовала, како у поступку доношења одлука

пред судовима удруженог рада, тако и у поступку спровођења ових одлука.

Прва група питања била је везана за процедуру доношења одлуке о додели станова. У појединим случајевима, суд би утврдио да је одлука донета незаконито због лоше спроведене процедуре, па је поништавао одлуку о додели станова.

Друга група питања везана је за то да стан добије или лице које већ има решено стамбено питање или које на други начин не може спадати у круг лица којима се додељује стан, па се одлука односила на поништење одлуке о додели стана томе лицу. Већ су класични спорови који су раније били у надлежности редовних судова око иселења или отказа уговора о коришћењу стана услед издавања стана, некоришћења стана, коришћења два или више стана у друштвеној или приватној својини.

У свим овим случајевима, судови су извршења спроводили на уобичајен начин чинидбом и то се може сматрати једном од ретких стварних чинидби из материје везане за радне спорове. Управо физичком принудом у случају да не постоји спремност за добровољно извршење, службено лице суда уз посредовање милиције, иселавало би онога ко треба да се исели из стана или пословних просторија и то са свим лицима и свим стварима које су заштићене у стану.

Суштина и сврха овакве одлуке је да повериоцу уступи испразњен простор (стан, пословне просторије и сл.), на даље коришћење, а према одлуци суда.

УТВРЂИВАЊЕ ПОВРЕДЕ ПРАВА

Закон о извршном поступку не посвећује пажњу одлукама којима се утврђује повреда неког права исказивањем одређених специфичности или прилагођавањем извршног поступка оваквој врсти одлука нити предвиђа могућност извршења тих одлука. С тим у вези је општеприхваћено становиште из теорије грађанског права да се принудно може извршавати само осуђујућа пресуда. Закон о извршном поступку као резервну варијанту оставља могућност извршења применом одредбе члана 255. која предвиђа изрицање казни и неизвршење одлука које може извршити само дужник. Као карактеристичан пример, навели бисмо, када суд утврди повреду права на коришћење получасовног дневног одмора радника у току трајања процеса рада. У оваквим случајевима суд мора утврдити да је право радника повређено

понашањем туженог, јер му не омогућава получасовни дневни одмор, а потом истом изреком наложити туженом да убудуће омогући коришћење получасовног дневног одмора раднику. Извршење овакве одлуке спроводиће се посредно применом одредбе члана 225. и изрицањем новчаних казни за неизвршење овакве одлуке. Значај одлука којима је одређено право радника повређено је изузетно значајан и овакве и сличне одлуке сусрећу се у другим врстама спорова, на пример код арбитраже, судова части и слично и биле су предмет теоријских расправа, где је већина аутора сагласна да се повериоцу коме је повређено одређено право, мора омогућити заштита иако се не ради о класичној чинидби. Као пример навешћемо повреду права из одредаба Закона о штампи, где се обавезује онај ко је некоме нанео увреду или изнео неку неистину да на исти или сличан начин објави демант. Свакако тешкоћа је у томе како ће се оваква одлука извршити, али је једина сада могућа варијанта управо кроз незаменљиву радњу коју може извршити само дужник и обавезивањем дужника на то.

ИЗВРШЕЊЕ ПРИВРЕМЕНИХ МЕРА

Два су карактеристична случаја за извршење привремених мера. У првом случају то је када радник који је удаљен с посла, тражи да му се омогући враћање на рад, у оваквим случајевима сем, наравно драстичних случајева тешке злоупотребе, крађе и слично треба омогућити раднику да буде враћен у радни однос до правноснажности одлуке. На овакав начин радник ће бити егзистенцијално заштићен јер ће радити, а с друге стране ни предузеће неће бити доведено у позицију да након дужег временског периода трајања парничног поступка, а потом извршног, мора да га врати у радни однос и потом да му изврши исплату зараде. Суд може користити као резервну варијанту по привременој мери, да радника врати у радни однос али не и на послове на којима је раније радио (на пример послови благајника, већ ће радника вратити у рачуноводство или на друге сличне послове) и на овај начин створити и њему егзистенцијалну заштиту до правноснажности одлуке али и заштитити туженог од непотребног плаћања без остварене зараде.

Други карактеристичан пример је у области стамбене материје када ће радник тражити да се изврши забрана располагања становима, с обзиром на могућност да се стан додели другом лицу и њему учини ненадокнадива штета. Пре доношења прив-

ремене мере, суд треба да утврди да ли је стан већ додељен и усељен у ком случају, нема услова за издавање привремене мере, нити у случајевима ако стан или зграда није ни започета са изградњом. На овакав начин стварала се непотребна нервоза код странака или можда стекао утисак прејудицирања судске одлуке.

Пре доношења одлуке о привременој мери, суд у сваком конкретном случају оцењује да ли је потраживање повериоца релевантно да ли постоји опасност да без привремене мере може доћи до оштећења или знатног отежавања наплате потраживања или уопште остваривања његовог права.

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКЕ У КОМЕ ЈЕ ДУЖНИК РАДНИК

Теорија права разликује парницу из радног односа од радног спора. Парница из радног односа је шири појам а радни спор ужи. У радном спору радник може бити само поверилац а у парници из радног односа и поверилац и дужник. Постоји читав низ ситуација у којима се радник може појавити у улози дужника. Најчешћи видови су свакако накнада штете, када радник учини штету предузећу или трећем лицу, па предузеће, по начелу објективне одговорности одговара за ову штету коју је учинио радник, а потом стиче право да се регресира према њему. У оваквим случајевима обавеза радника је да предузећу накнади штету, да врати одређени алат, или друго средство које је узео, а нема, законом предвиђено право. У оваквим случајевима примењује се одредба Закона о извршном поступку као и у свим другим случајевима, без икаквих специфичности. Када се ради о новчаном потраживању, онда се примењују одредбе у којима се не може спроводити извршење на личном дохотку које прелази 1/3 месечно остварених примања. Стоје ограничења везана за предмете, а који могу бити одузети у току извршног поступка, друга начела везана за заштиту права дужника и заштиту интегритета његове личности. У таквом случају, овде се примењују све одредбе Закона о извршном поступку и никаквих посебних специфичности нема.

Но, без обзира на све до сад речено, везано за поступак заштите и извршења у области радних спорова, морамо имати у виду чињеницу новонасталих околности и заоштрена питања у тржишним условима, тржишта радне снаге, па самим тим и по-

ложаја радника у односу на послодавца у којима ће се они сада наћи. Због тога стоји обавеза државних органа, пре свега судова, да доследном применом законских прописа обезбеде пуну заштиту права радника, остваривање права која су утврђена колективним уговорима, законима као и да ова права реализују у што је могуће краћем року и са што је могуће мање трошкова.

ПОТРЕБА ИНФОРМИСАЊА У ЗАКОНУ О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Закон о извршном поступку донет је јуна месеца 2000. године као нов законски текст. То је у основи прерађена варијанта закона из 1998. године. Одређене новине које су унете у нови текст изазвале су, оправдано, неслагање стручне јавности. Набројаћемо само нека од ових питања:

- Законодавац се определио за нов начин регулисања материје о достављању. У односу на ранија решења уведен је принцип да се само поједине одлуке достављају лично, док се већина писмена доставља преко огласне табле суда. Овакво решење изазива бројне тешкоће у пракси и оправдано је критиковано. Немогуће је замислити да се на пример налаз вештака оглашава путем огласне табле јер то практично значи да странке или пуномоћници свакога дана морају проверавати у суду да ли је налаз дошао или да ли је суд одлучио о некој процесној радњи, те да ли ће се она спроводити.

- Укинут је институт жалбе, већ се одлука о решењу о извршењу може нападати само приговором. Додатно лоше решење је и у чињеници да о овоме правном леку одлучује веће тројице судија истог суда који је донео и решење о извршењу. Интенција законодавца није спорна у циљу убрзања поступка али је овде, сасвим сигурно претерана на уштрб основних права дужника.

- Законодавац је потпуно укинуо могућност одлагања по предлогу дужника. Управо је дужник тај који у одређеним животним ситуацијама има интерес да се извршење одложи, те се чини да је оваква мера претерано радикална и нецелисходна. Ми свакако не пледирамо ка старом концепту одуговлачења извршног поступка али ово право, ваљало би да буде предвиђено у закону, уз одређена ограничења (разлози и рокови).

- Законодавац је искључио и тзв. трећа лица која у пракси често имају реалан интерес да своја права заштићују у извршном поступку.

- По нашем мишљењу непримерено је и решење којим се у ЗИП-у ограничавају права јавног односно државног тужиоца. У нашем правном систему тужилац има бројна, моћна овлашћења, те је готово апсурдно да у случајевима када нађе да је закон повређен, и поднесе предлог за заштиту законитости не може предложити одлагање до одлуке суда по поднетом предлогу.

- Законодавац је такође непримерено решио и питање трошкова. Констатација да трошкове у извршном поступку сноси дужник, унела је само непотребну пометњу јер су повериоци с правом очекивали да ће се сви трошкови пренети на дужника, а то директно одуговлачи извршни поступак, наместо да га убрзава. Дужник нема правни интерес да убрзава поступак, па су ове одредбе у пракси постале сопствена супротност.

- И решење у прелазним и завршним одредбама није у складу са важећим правним стандардима нашег законодавца.

Иако је јако дуго времена протекло у расправама о потреби мењања ЗИП-а из 1978. године, нови текст није донео очекивани бољитак. Законодавац није успео да постигне равнотежу између права повериоца и права дужника, што је у основи идеал извршног поступка. То је разлог зашто се већ након неколико месеци од примене новог Закона о извршном поступку, наметнула потреба његове дораде и отклањања спорних решења која су само у назнакама апострофирана у овоме раду.

Попис литературе:

1. Ј. Ђорђевић, Извршење судских одлука, ЗР Београд 1975. године
2. С. Трива, В. Бјелајац и М. Дика, Судско извршно право, Загреб 1980. године
3. Б. Благовић, Систем извршног поступка, Београд, 1938. године
4. З. Ивошевић, Радни спорови у пракси, Београд 1971. године
5. М. Срећковић и В. Лукић, Приручник Извршног судског поступка, Београд 1981. године
6. З. Ивошевић, Извршење одлука о враћању радника на рад, ПЖ 3/83

7. Д. Рашић и Н. Шаркић, Приручник за примену Закона о извршном поступку, Београд 1988. године

8. ЗР, Актуелна питања савременог законодавства, Будва 2000. године (чланци В. Рајовић, Д. Рашић и Н. Шаркић, В. Ристић, М. Субић, З. Поњевић и М. Планојевић)

9. Н. Шаркић и Д. Рашић, Извршење одлука из радних спорова, ЗР В. Бања 2000. године

10. В. Рајовић, Извршни поступак, Београд 2001. година.

